

TEXTILT. TEKNIKER OCH MATERIAL.

Här nedan kan du läsa mer om olika de textila tekniker och material som finns utställda i Textilt. Texterna återfinns även i studiekammaren i anslutning till föremålen. Om du vill veta mer om de olika teknikerna som det berättas om nedan kan du köpa broschyren om utställningen i vår museibutik.

VÄVENS GRUNDBINDNINGAR

Det finns tre olika grundbindningar, tre sätt att binda samman vävens korsande trådsystemen - tuskaft, kypert och satäng. Den släta väven får olika egenskaper beroende på vilken grundbindning man väljer, men också beroende på materialet. Brukstyger är oftast gjorda i tuskaft eller kypert, medan satäng är ett känsligare tyg. Ur grundbindningarna kan man härleda ett oräkneligt antal variationer och skapa tyger med nya egenskaper och mönster.

BOTTENVÄV MED EFFEKTGARN

En del mönstringstekniker används i första hand för sådana textilier som pryder rummet. Det väsentliga här är den vävda dekoren. Genom att använda sig av två typer av inslag kan man förhålla sig friare till mönstret. Den ena typen av inslag bildar den stadgande bottenväven. Den andra typen av inslag, i en annan färg och i annat material, bildar mönstret som kan plockas in för hand eller skyttlas. Munkabälte och upphämta skyttlas oftast medan krabbasnår och dukagång är mönster som plockas in.

DEN UNIKA BILDEN

Önskan att skapa bildrika mönster med stor frihet är ibland det viktigaste. Då kan man som i rölakan och flamsk slopa den enfärgade bottenväven och bara använda sig av ett bildskapande inslag. Bildvävnad eller gobelängteknik i vid bemärkelse omfattar bl.a. flamsk, rölakan och kelim. Dessa vävnader kallas också snärjda eftersom mönstret helt och hållet plockas in. Genom att använda olika färger skapar man sina figurer mycket fritt under vävnadens bång. Flera nystan är igång samtidigt och inslaget är inte sammanhängande över hela varpen. Skillnaderna mellan de olika gobelängteknikerna ligger framförallt i hur färgövergångarna sker.

VÄV MED KNUTEN LUGG

Mattor med lugg var redan i förhistorisk tid ett sätt att göra värmande alternativ till skinnfällar. Ett bindande botteninslag varvas med ett extra inslag som knyts allteftersom. Den orientaliska mattan har knutar som görs på fri hand och skärs individuellt. Den vanligaste knuten är yjordesknut, även kallad turkisk knut eller ryaknut. Den skånska halvflossan kallad tränsaflossa har en tät kort lugg som formar bilder i relief mot botten, som bara delvis täcks.

DYRBARA TYGER

Utvecklingen av tekniskt komplicerade vävsätt skedde tidigt inom sidenväveriet. Många speciella vävtekniker användes i Kina för mer än 4000 år sedan och kunskapen spreds senare utefter sidenvägen. När kinesisk sideteknik möter högt utvecklat ullväveri sker nya förändringar och det är troligen i Iran som dragvävstolen uppfinns, något som revolutionerar mönstervävningen. I Italien vävs de första sidentygerna på 1200-talet och i Europa vidareutvecklas speciellt damast- och sammetsvävning.

FRÅN SILKE TILL ULL OCH BOMULL

Sammet görs av en bottenväv och en extra varp, som bildar luggen. Under vävningen dras trådarna upp över stavar så att öglor bildas, som sedan skärs upp. Liknande teknik används också i värmande textilier som manchester och frotté. Teknik och mönster anpassas till olika material och förutsättningar. Dubbelsidiga mönster kan skapas med bara ett extra inslag för att likna den äkta dubbelväven. Skånska täcken av ylledräll är exempel på ett enklare mer geometriskt damastmönster.

TEXTIL SOM INTE VÄVS

Textilier kan skapas utan att vävas. De kan stickas, virkas, knypplas och flätas. I stickning formar tråden öglor som griper in i varandra och bildar en trikå. Att sticka för hand är ett sätt att skapa en textil av oftast bara en tråd, utan att behöva mycket utrustning, utrymme eller förarbete. Konsten att sticka spreds i Europa under medeltiden och kom till Sverige under 1600-talet. Maskinstickade trikåer utgör idag en mycket stor del av de kläder vi använder. I nya funktionsplagg tar man fram allt bättre egenskaper hos materialen som ofta är stickade.

TYG SOM UNDERLAG

Vävning ger oändliga möjligheter att variera ett mönster, men det har ändå alltid varit ett attraktivt alternativ, att skapa dekor i efterhand på en slät väv. Från sen medeltid till och med 1700-talet var brodyr ett viktigt inslag i modedräkten. Skånsk allmoge broderade fritt i ylle på kuddar och dynor avsedda för bröllop och fest. Med industrialismens intåg kom de tryckta tygerna att få stor betydelse. Bomullen spreds tillsammans med tygtrycket till den stora allmänheten vid 1700-talets slut.